

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการ
ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE CREATIVE LEADERSHIP AND
ACADEMIC MANAGEMENT OF THE SCHOOL ADMINISTRATORS IN
SECONDARY SCHOOL UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 3 IN PHRANAKHON SI AYUTTHAYA

วรุต สุขสอน

Warut Suksorn

วัชรภัทร เตชะวัฒน์ศิริดำรง

Wacharapatr Techawattanasiridumrong

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

E-mail: warut4524@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 170 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบง่าย โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เท่ากับ .91 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการ เท่ากับ .93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ รองลงมา คือ ด้านการสื่อสารและด้านการแก้ปัญหา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม 2) การบริหารงานวิชาการ โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน

* Received 30 June 2020; Revised 7 August 2020; Accepted 12 October 2020



ระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ 3) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการแก้ปัญหา รองลงมาคือ ด้านการสื่อสาร และด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, การบริหารงานวิชาการ, ผู้อำนวยการสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research article were to Study 1) creative leadership of school administrators; 2) academic Management of school administrators, and 3) the relationship between creative leadership and academic management of school administrators. The study was conducted with 170 administrators, academic associate and teachers working in secondary school under the secondary educational Service Area Office 3 in Phranakhon Si Ayutthaya. The sample group was acquired by a sample random sampling. The research instrument employed in this study was a five - rating scale questionnaire with a reliability to measure the creative leadership of school administrators at .91 and a reliability of the questionnaire to measure the academic management at .93. Statistics employed in this research included mean, standard deviation, and Pearson Product Moment Correlation Coefficient. The findings revealed that: 1) creative leadership overall and in each aspect were found in a highest level. The highest mean score was found on vision, followed by communication and problem solving. The lowest mean score was found on team work; 2) academic Management in overall and in each aspect were found in a highest level. The highest mean score was found on learning management and followed by developmental curriculum. The lowest mean score was found on research for learning development, and 3) the creative leadership of school administrators showed positive relationship with academic Management in secondary school under the secondary educational Service Area Office 3 in Phranakhon Si Ayutthaya in a high level at a statistical significant level of .01. The creative



leadership of the school administrators showed the highest relationship on problem solving, followed by communication. The lowest score of relationship was found on teamwork.

Keywords: Creative Leadership, Academic Management, School Administrators

บทนำ

การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ การศึกษาถือเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์เพื่อการพัฒนาในทุก ๆ ด้านโรงเรียนซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการจัดการศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ จึงต้องพัฒนาองค์กรให้พร้อมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่งมาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดเมื่อการบริหารงานวิชาการประสบความสำเร็จ การบริหารวิชาการจึงมีบทบาทสูงสุดต่อความสำเร็จ การบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ เพราะผลผลิตของสถานศึกษาคือการสร้างมนุษย์ให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ มีความรู้ มีจริยธรรม ดังนั้นการบริหารงานวิชาการจึงเป็นงานสำคัญของผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบในการใช้หลักการในการบริหารงานด้านนี้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งมีวิธีบริหารจัดการให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทำหน้าที่ด้านวิชาการ ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่และเกิดประสิทธิผล (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ได้กำหนดวิสัยทัศน์แห่งการเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานสู่สากลบนพื้นฐานความเป็นไทย โดยมีเป้าประสงค์ให้นักเรียนมีพัฒนาการที่เหมาะสม ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเสมอภาค ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา มีบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสม และมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ ซึ่งการจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษานั้น ปัจจัยที่สำคัญจะทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานภายในสถานศึกษา คือ การบริหารงานวิชาที่มีผลต่อคุณภาพผู้เรียนโดยตรง ทั้งด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การวิจัยและพัฒนา การนิเทศการศึกษา รวมทั้งการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ปัจจุบันพบว่าการจัดการศึกษาทุกระดับประสบปัญหาสำคัญคือ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ จากผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O - NET) ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 มีค่าเฉลี่ยคะแนน O - NET ระยะเวลา 3 ปี ย้อนหลังนี้ พบว่ายังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนระดับประเทศ ซึ่งข้อมูลได้มาจากการรายงานการ



ทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O - NET) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 จากกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา ทั้งที่โลกมีความเปลี่ยนแปลงและก้าวหน้าตลอดเวลา ซึ่งสาเหตุก็มาจากปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ทั้งด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นเนื้อหาสาระแบบท่องจำมากกว่าการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง การขาดแคลนครูและบุคลากรที่สอนตรงสาขา ความไม่เสมอภาคกันทั้งด้าน สื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งบริบทของแต่ละสถานศึกษาที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนและในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพทั้งสิ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3, 2563)

นอกจากนี้ยังมีอีกปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องมีความรู้ ความสามารถ มีคุณลักษณะทางด้านภาวะผู้นำในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งในปัจจุบันโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรู้จักปรับตัวให้ทันต่อเหตุการณ์ รู้จักคิด วางแผน กำหนดเป้าหมาย มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักการแก้ไขปัญหา การสร้างแรงจูงใจ การทำงานเป็นทีม รวมทั้งการพัฒนานวัตกรรมหรือแนวทางใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (Creative Leadership) ขึ้น (กิตติ์กัญญาณ์ ปฏิพันธ์, 2556) ซึ่ง นเรศ บุญช่วย ได้ให้ความหมายว่า ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ คือ การแสดงออกซึ่งการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดเวลา มีทัศนคติในเชิงบวกต่อโลก และต่อชีวิต เชื่อมมั่นในคุณค่า และศักยภาพของตนเอง และผู้อื่นที่พร้อมจะก้าวข้ามอุปสรรคไปด้วยกัน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แสดงถึงความยืดหยุ่นทางความคิด และการกระทำ รวมทั้งเป็นผู้ที่มีความสมดุลในชีวิตที่รู้จักพัฒนาตนเองเสมอ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และจิตวิญญาณ (นเรศ บุญช่วย, 2553) และเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ให้ความหมายว่า ผู้เชิงสร้างสรรค์ คือ กุญแจแห่งความสำเร็จประการหนึ่งของภาวะผู้นำ คือ ความสามารถในการกล้านำความเปลี่ยนแปลง และความสามารถในการกล้าเผชิญกับความท้าทาย ด้วยวิธีการใหม่ ๆ เพื่อให้เป้าหมายที่วางไว้บรรลุผลสำเร็จ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2550) ดังนั้นในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จนั้นต้องอาศัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนการบริหารการศึกษา การบริหารงานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การมีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ และภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ จะทำให้เกิดประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำผล



การศึกษามาพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้เกิดประสิทธิผล และประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการ สถานศึกษาฝ่ายวิชาการ และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2563 จำนวน 29 โรงเรียน เป็นจำนวน 290 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการ สถานศึกษาฝ่ายวิชาการ และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2563 จำนวน 17 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 170 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างสุ่มแบบ ง่าย โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดจากตารางหาขนาด ของกลุ่มตัวอย่างเครซีและมอร์แกน จัดทำบัญชีชื่อโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งหมดจำนวน 29 โรงเรียน และสุ่มเลือกมาจำนวน 17 โรงเรียน โดยใช้วิธีการจับฉลาก (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นมา โดย แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็น คำถามลักษณะตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในตำแหน่ง และวุฒิทางการศึกษา



ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวทางของ ลิเคิร์ต (Likert, Rensis) ซึ่งมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ โดยมีองค์ประกอบ 4 ด้าน จำนวน 36 ข้อ ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ จำนวน 9 ข้อ 2) ด้านการสื่อสาร จำนวน 9 ข้อ 3) ด้านการแก้ปัญหา จำนวน 9 ข้อ และ 4) ด้านการทำงานเป็นทีม จำนวน 9 ข้อ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.8 - 1.0 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.91 (Likert, Rensis, 1967) ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวทางของลิเคิร์ต (Likert, Rensis) ซึ่งมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ โดยมีองค์ประกอบ 5 ด้าน จำนวน 40 ข้อ ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 10 ข้อ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 ข้อ 3) ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 10 ข้อ 4) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จำนวน 10 ข้อ และ 5) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ จำนวน 10 ข้อ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.8 - 1.0 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.93 (Likert, Rensis, 1967)

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดขอบเขตคำถามจากตัวแปรที่ศึกษา ให้สอดคล้องกับเนื้อหาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยสร้างแบบสอบถามแบ่งเป็น 1 ฉบับ ซึ่งมีส่วนประกอบ 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคำถามลักษณะตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ 2) ด้านการสื่อสาร 3) ด้านการแก้ปัญหา และ 4) ด้านการทำงานเป็นทีม จำนวน 32 ข้อ โดยคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแนวทางของลิเคิร์ต (Likert, Rensis) กำหนดระดับการปฏิบัติ 5 ระดับ คือมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และตอนที่ 3 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา 4) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ และ 5) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ จำนวน 40 ข้อ โดยคำถามทั้งตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแนวทางของ ลิเคิร์ต (Likert, Rensis) กำหนดระดับการดำเนินการ 5 ระดับ คือมีการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมอื่น ๆ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ



จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบหาความเที่ยงตรงด้านโครงสร้างเนื้อหาและเสนอแนะ และนำผลมาวิเคราะห์ข้อคำถาม โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม เลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruency: IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ผลปรากฏว่าข้อคำถามใช้ได้ทุกข้อโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6 – 1.00 นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขถูกต้องสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดอ่างทอง จำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นตามแนวของครอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ซึ่งแบบสอบถามต้องได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเท่ากับ 0.91 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเท่ากับ 0.93 แล้วนำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยส่งแบบสอบถามด้วยตนเองพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ระหว่างวันที่ 1 - 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2563 และได้รับกลับมา 170 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และหาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product – Moment Correlation Coefficient)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of objective Congruency: IOC) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติที่ใช้ในการหาความสัมพันธ์ ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product – Moment Correlation Coefficient)



ผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน (n = 170)

ด้านที่	ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	\bar{X}	S.D.	การแปลความหมาย
1.	ด้านวิสัยทัศน์	4.67	0.38	มากที่สุด
2.	ด้านการสื่อสาร	4.64	0.34	มากที่สุด
3.	ด้านการแก้ปัญหา	4.64	0.34	มากที่สุด
4.	ด้านการทำงานเป็นทีม	4.63	0.33	มากที่สุด
	รวม	4.65	0.31	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ รองลงมา คือ ด้านการสื่อสารและด้านการแก้ปัญหา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม

2. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน (n = 170)

ด้านที่	การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	\bar{X}	S.D.	การแปลความหมาย
1.	ด้านการพัฒนาหลักสูตร	4.69	0.36	มากที่สุด
2.	ด้านการจัดการเรียนรู้	4.70	0.33	มากที่สุด
3.	ด้านการพัฒนาสื่อและ เทคโนโลยีทางการศึกษา	4.65	0.33	มากที่สุด
4.	ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.67	0.35	มากที่สุด
5.	ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	4.63	0.36	มากที่สุด
	รวม	4.67	0.32	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มี

ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อีก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	การบริหารงานวิชาการ	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	รวม
X1		.785**	.670**	.727**	.658**	.677**	.773**
X2		.692**	.719**	.712**	.746**	.698**	.783**
X3		.656**	.735**	.717**	.717**	.749**	.785**
X4		.626**	.649**	.699**	.670**	.707**	.736**
รวม		.772**	.772**	.796**	.777**	.788**	.858**

**p < .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .858$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการแก้ปัญหา ($r = .785$) รองลงมาคือ ด้านการสื่อสาร ($r = .783$) และด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ($r = .736$)

อภิปรายผล

จากการวิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการอภิปรายผลดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 มุ่งเน้นการบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยกำหนดเป้าประสงค์ และกลยุทธ์ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีความเป็นเลิศ มีความคิดเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม มีภาวะผู้นำทางวิชาการ และการบริหารแบบมีส่วนร่วม จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องตระหนักถึงความภาวะผู้นำ



ของตนเองให้ทันต่อความก้าวหน้า ความทันสมัย และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยมีความคิดสร้างสรรค์ การกำหนดเป้าหมาย การแก้ไขปัญหา มีทักษะการสื่อสาร พร้อมทั้งการส่งเสริมและจูงใจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันให้บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ บงกช วิจิตร ได้ศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด (บงกช วิจิตร, 2560)

2. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 มีการบริหารงานและดำเนินงานกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ พัฒนาสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีการวัดและประเมินผล กำกับ ติดตาม รวมทั้งการสร้างวิจัยและนวัตกรรม เพื่อให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการงานวิจัยของ พัชรวิพรรณ ช่างโม ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้เปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก (พัชรวิพรรณ ช่างโม, 2558)

3. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการบริหารงาน การจัดการศึกษาให้มีความก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน รวมทั้งการบริหารงานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนดสอดคล้องกับการงานวิจัยของ ศิริรัตน์ ตรีเหรา ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาจังหวัดตราด พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดตราด มีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ศิริรัตน์ ตรีเทธา, 2558)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ภาวะผู้เชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ รองลงมา คือ ด้านการสื่อสารและด้านการแก้ปัญหา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้เชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .858$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการแก้ปัญหา ($r = .785$) รองลงมาคือ ด้านการสื่อสาร ($r = .783$) และด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ($r = .736$) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ระดับสูง ทั้งด้านวิสัยทัศน์ ด้านการสื่อสาร ด้านการแก้ปัญหา และด้านการทำงานเป็นทีม ก็ทำให้มีการบริหารงานวิชาการทั้งด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ อยู่ในระดับสูงตามไปด้วยเช่นกัน และในทางตรงกันข้ามถ้าผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ต่ำ ย่อมทำให้มีการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับต่ำตามไปด้วย ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และการพัฒนาตนเอง เพื่อนำไปบริหารงานวิชาการในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ด้านการมีความยืดหยุ่นและการปรับตัว ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น 2) ควรมีการศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาองค์ประกอบในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น ด้านการนิเทศการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ เป็นต้น



เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2550). สูดยอดภาวะผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: ซีเคเอส มีเดีย.
- กิตติ์กาญจน์ ปฏิพันธ์. (2556). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์: สิ่งที่ควรค่าสำหรับทุกคนในอนาคต. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- นเรศ บุญช่วย. (2553). การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา. ใน ดุษฎี นิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- บงกช วิจบ. (2560). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปรียาพร วงศ์นุตร์โรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- พัชรีวรรณ ช่างโม. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 5. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศิริรัตน์ ตรีเหรา. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดตราด. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3. (2563). ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน สังกัด สพม. เขต 3. เรียกใช้เมื่อ 8 เมษายน 2563 จาก <http://www.secondary3.go.th/main/news/5084.html>
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Journal Education and Psychology Measurement*, 3(30), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. In Reading in Fishbein, M (Ed.), *Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley & Son.